การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 4*

Development of a Model for Enhancing Teachers' Creative Leadership in Small–Sized Schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4

ปัทมวรรณ ทองพันธุ์, อภินันต์ อันทวีสิน และพัชราภรณ์ ดวงชื่น
Puttamawan Tongpan, Apinun Untaweesin and Patcharaporn Duangchuen
มหาวิทยาลัยคริสเตียน, ประเทศไทย
Christian University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Puttamawan160640@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 2) ออกแบบและสร้างรูปแบบ 3) ประเมินรูปแบบ 4) เปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบระหว่างก่อนและหลังการทดลอง และ 5) ศึกษาผลการใช้รูปแบบด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่า การวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างสำหรับศึกษาสภาพปัญหา ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 40 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลเป็นครูโรงเรียนละ 2 คน รวม 80 คน ส่วนการทดลองใช้รูปแบบดำเนินการที่โรงเรียนบ้านบะลังกา โดยมีผู้บริหารและครูเข้าร่วม จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินรูปแบบ แผนปฏิบัติการทดลอง แบบประเมินก่อนและหลังการทดลอง และแบบประเมินผลการใช้รูปแบบด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่า ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. รูปแบบที่พัฒนาขึ้น คือ CEPLA Model ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิด

*ได้รับบทความ: 3 มีนาคม 2569; แก้ไขบทความ: 30 สิงหาคม 2569; ตอบรับตีพิมพ์: 31 สิงหาคม 2569
Received: March 3, 2026; Revised: August 30, 2026; Accepted: August 31, 2026

สร้างสรรค์ (Creativity: C) การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment: E) การเสริมทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem Solving Skill: P) การเสริมทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skill: L) และการยกย่องและให้กำลังใจ (Appreciation: A)

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00
4. ผลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. ผลการใช้รูปแบบด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; CEPLA Model; การวิจัยและพัฒนา; โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This study aimed to 1) investigate the problems related to enhancing teachers' creative leadership in small-sized schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4; 2) design and develop a model for enhancing teachers' creative leadership; 3) evaluate the developed model; 4) compare the results of model implementation before and after the experiment; and 5) examine the outcomes of the model in terms of efficiency, effectiveness, and value. The study employed a research and development (R&D) design. The sample used to investigate the problems consisted of 40 small-sized schools, with two teachers from each school serving as informants, for a total of 80 teachers. The model was experimentally implemented at Ban Balanga School with seven participants, including the school administrator and teachers. The research instruments included a questionnaire, a model evaluation form, an experimental action plan, pretest and posttest assessment forms, and an evaluation form covering efficiency, effectiveness, and value. Content validity was examined by five experts. Data were analyzed using mean, standard deviation, a paired-samples t-test, and content analysis.

The findings revealed that:

1. The overall problems related to enhancing teachers' creative leadership were at a high level.
2. The developed model, called the CEPLA Model, consisted of five components: Creativity (C), Empowerment (E), Problem Solving Skill (P), Leadership Skill (L), and Appreciation (A).

3. The experts' evaluation of the model showed Index of Item-Objective Congruence (IOC) values ranging from 0.80 to 1.00.

4. The post-experiment mean score was significantly higher than the pre-experiment mean score at the .01 level.

5. The overall results of model implementation in terms of efficiency, effectiveness, and value were at a high level.

Keywords: Creative Leadership; CEPLA Model; Research and Development; Small-Sized Schoolsa

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศภายใต้บริบทของโลกศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการปรับตัว คิดริเริ่ม และสามารถจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนไทยให้สามารถเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม รวมทั้งมุ่งยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ครูเป็นบุคลากรสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา เนื่องจากมีบทบาททั้งด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน และการร่วมพัฒนาสถานศึกษา บทบาทของครูในปัจจุบันจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดความรู้ แต่ยังรวมถึงการริเริ่มแนวทางการทำงานใหม่ การแก้ปัญหา การร่วมตัดสินใจ และการทำงานร่วมกับบุคลากรภายในสถานศึกษา ภาวะผู้นำของครูจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนางานและการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูต้องปฏิบัติหน้าที่หลายบทบาทและมีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในหลายด้าน งานวิจัยของไพวัลย์ ปุ้งคำข้าว, บุญมี ก่อบุญ และวันเพ็ญ นันทะศรี(2569, หน้า 13-22) พบว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วยการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง การเป็นแบบอย่างในการสอน การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู และการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในและความรู้เชิงลึกมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำครูในระดับสูง

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นแนวคิดที่เชื่อมโยงความสามารถด้านการคิดริเริ่ม ความยืดหยุ่น การมีวิสัยทัศน์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่นเข้ากับการแสดงบทบาทภาวะผู้นำ ในบริบทของครู ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้ครูสามารถเสนอแนวคิดใหม่ ปรับวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับ

สถานการณ์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์ พรสุดา แก้วสุวรรณ (2563) ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนวัดประตูใหญ่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาครูให้มีความสามารถด้านภาวะผู้นำที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานจริง ขณะที่เพ็ญประภา สุคนธี (2568, หน้า 183-196)ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และพบว่าประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ความยืดหยุ่น การมีวิสัยทัศน์ การมีจินตนาการ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

โรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดเฉพาะทั้งด้านจำนวนบุคลากร ภาระงาน และทรัพยากร ส่งผลให้ครูต้องรับผิดชอบงานหลายด้านพร้อมกัน การพัฒนาภาวะผู้นำของครูจึงมีความสำคัญต่อการกระจายบทบาทการทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา งานวิจัยของเพ็ญประภา สุคนธี (2568, หน้า 183-196) ซึ่งศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กโดยตรง พบว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความยืดหยุ่น วิสัยทัศน์ จินตนาการ และการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล โดยแนวทางดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานจริงของครูในบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 เป็นพื้นที่ศึกษา โดยมุ่งศึกษาสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู และนำผลที่ได้ไปใช้เป็นฐานในการออกแบบรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก จากต้นฉบับการวิจัยพบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 48 แห่ง และผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 แห่ง ก่อนนำรูปแบบไปทดลองใช้ในโรงเรียนบ้านบะลังกา

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยมุ่งศึกษาสภาพปัญหา ออกแบบและสร้างรูปแบบ ประเมินรูปแบบ ทดลองใช้ และศึกษาผลการใช้รูปแบบในด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่า เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาครูที่มีความเหมาะสมกับข้อจำกัดและลักษณะการปฏิบัติงานของโรงเรียนขนาดเล็ก และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 4
2. เพื่อออกแบบและสร้างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 4
3. เพื่อประเมินรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 4

4. เพื่อเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

5. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ในด้านประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผล และด้านคุณค่า

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยดำเนินการตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา การออกแบบและสร้างรูปแบบ การประเมินรูปแบบ การทดลองใช้ และการประเมินผลการใช้รูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และพื้นที่วิจัย ประชากร ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 48 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 โรงเรียน จากนั้นคัดเลือกโรงเรียนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูโรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวน 80 คน
สำหรับการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนบ้านบะลังกา ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่วิจัย เป็นโรงเรียนปฏิบัติการทดลอง โดยมีผู้เข้าร่วมการทดลอง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 7 คน

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ระยะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจากครูในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 40 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูล 80 คน

ระยะที่ 2 ออกแบบและสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาสภาพปัญหาร่วมกับการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ จนได้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู หรือ CEPLA Model ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์ (Creativity: C) 2) การฝึกภาวะผู้นำ (Empowerment: E) 3) การเสริมทักษะการ

แก้ไขปัญหา (Problem Solving Skill: P) 4) การเสริมทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skill: L) และ 5) การสร้างแรงจูงใจผ่านการยกย่องและให้กำลังใจ (Appreciation: A)

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบ นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ก่อนนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ระยะที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบนำ CEPLA Model ไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านบะลังกา จำนวน 7 คน เป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ โดยประเมินก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบตามแผนปฏิบัติการ เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบ

ระยะที่ 5 ประเมินผลการใช้รูปแบบ ภายหลังการทดลอง ผู้วิจัยประเมินผลการใช้ CEPLA Model ใน 3 ด้าน ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่า เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ประกอบการพิจารณาคุณภาพของรูปแบบ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู 2) แบบประเมินรูปแบบสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ 3) แผนปฏิบัติการทดลองใช้ CEPLA Model 4) แบบประเมินก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ และ 5) แบบประเมินผลการใช้รูปแบบด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่า เครื่องมือแต่ละชุดสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม ความชัดเจนของภาษา และความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ก่อนปรับปรุงและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นประสานโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 แห่ง และเก็บข้อมูลสภาพปัญหาจากครูผู้ให้ข้อมูล หลังจากพัฒนารูปแบบแล้ว ผู้วิจัยประชุมชี้แจงผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านบะลังกาเพื่อทำความเข้าใจขั้นตอนการทดลอง ก่อนดำเนินการทดลองใช้ CEPLA Model เป็นเวลา 15 สัปดาห์ โดยมีการประเมินก่อนและหลังการทดลอง และประเมินผลการใช้รูปแบบด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่าภายหลังสิ้นสุดการทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การออกแบบและสร้าง CEPLA Model ใช้การสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหา 3) การตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 4) การเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่ม

ตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน (Paired-Samples t-test) 5) ผลการใช้รูปแบบด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่า วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมแปลผลตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการฝึกภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.65) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเสริมทักษะการแก้ไขปัญหา ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.53) ด้านการเสริมทักษะภาวะผู้นำ ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.54) การสร้างแรงจูงใจผ่านการยกย่องและให้กำลังใจ ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.61) และด้านการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

2. ผลการออกแบบและสร้างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากสภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งผู้วิจัยกำหนดชื่อว่า CEPLA Model ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์ (Creativity: C) 2) การฝึกภาวะผู้นำ (Empowerment: E) 3) การเสริมทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem Solving Skill: P) 4) การเสริมทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skill: L) และ 5) การสร้างแรงจูงใจผ่านการยกย่องและให้กำลังใจ (Appreciation: A) โดยองค์ประกอบทั้ง 5 ใช้เป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาครูและจัดทำแผนปฏิบัติการทดลองใช้รูปแบบ

3. ผลการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู ผลการตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบรูปแบบกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 0.50 แสดงว่าองค์ประกอบของรูปแบบมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่กำหนดสามารถนำไปดำเนินการทดลองใช้ได้

4. ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ ผลการทดลองใช้ CEPLA Model กับผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านบะลังกา จำนวน 7 คน พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 (S.D. = 0.18) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 (S.D. = 0.17) ผลการทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กันพบว่า (t = 11.64) แสดงว่าคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการใช้รูปแบบด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่า ผลการประเมินการใช้ CEPLA Model พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.53) รองลงมา ได้แก่ ด้านประสิทธิผล ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.59) และด้านคุณค่า ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.64) ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 5 ประการ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลที่เกิดขึ้นกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการฝึกภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ผลดังกล่าวสะท้อนว่า แม้ครูในโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องรับผิดชอบภารกิจหลายด้าน แต่โอกาสในการได้รับบทบาทที่ช่วยพัฒนาภาวะผู้นำอย่างเป็นระบบอาจยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะการมอบหมายงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการรับผิดชอบภารกิจที่แตกต่างกันตามศักยภาพของบุคลากรลักษณะดังกล่าวสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนบุคลากรจำกัด ครูจึงต้องทำงานหลายบทบาท และจำเป็นต้องได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำผ่านการปฏิบัติจริง ผลการศึกษาของเพ็ญประภา สุคนธี (2568, หน้า 183-196) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการพัฒนาในด้านความยืดหยุ่น การมีวิสัยทัศน์ การมีจินตนาการ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำของครูควรดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทและความแตกต่างของครูแต่ละคน นอกจากนี้ ไพวัลย์ ปุ้งคำข้าว, บุญมี ก่อบุญ และวันเพ็ญ นันทะศรี(2569, หน้า 13-22) พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในและความรู้เชิงลึกมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำครูในโรงเรียนขนาดเล็กในระดับสูง สะท้อนว่าการพัฒนาภาวะผู้นำครูไม่ควรพิจารณาเฉพาะการมอบหมายหน้าที่ แต่ควรส่งเสริมทั้งความรู้ ความเชื่อมั่น และแรงจูงใจในการแสดงบทบาทผู้นำควบคู่กัน

2. ผลการออกแบบและสร้างรูปแบบ CEPLA Model ผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบ CEPLA Model ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การฝึกภาวะผู้นำหรือการเสริมพลังอำนาจ การเสริมทักษะการแก้ไขปัญหา การเสริมทักษะภาวะผู้นำ และการสร้างแรงจูงใจผ่านการยกย่องและให้กำลังใจ การจัดองค์ประกอบดังกล่าวสะท้อนการพยายามพัฒนาภาวะผู้นำของครูในหลายมิติ ทั้งการคิดการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสร้างแรงจูงใจ การมีองค์ประกอบที่ครอบคลุมทั้งด้านความคิดและพฤติกรรมสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในโรงเรียนขนาด

เล็กที่เพ็ญประภา สุคนธี (2568, หน้า 183-196) เสนอไว้ โดยเฉพาะด้านความยืดหยุ่น วิสัยทัศน์ จินตนาการ และการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องครอบคลุมมากกว่าความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์เพียงด้านเดียว ขณะเดียวกันผลการศึกษาของไพวัลย์ ปุ้งคำข้าว, บุญมี ก่อบุญ และวันเพ็ญ นันทะศรี (2569, หน้า 13-22) ที่พบว่าแรงจูงใจภายในเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญต่อภาวะผู้นำครู ยังช่วยอธิบายความเหมาะสมขององค์ประกอบ Appreciation ใน CEPLA Model ที่ให้ความสำคัญกับการยกย่อง การให้กำลังใจ และการสร้างแรงจูงใจแก่ครู

3. ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 สูงกว่าเกณฑ์ .50 แสดงว่าองค์ประกอบของรูปแบบมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่กำหนด การใช้ IOC ในขั้นตอนนี้เหมาะสำหรับตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบกับวัตถุประสงค์ โดยแนวทางของ Rovinelli and Hambleton (1977) ใช้การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญว่ารายการประเมินมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เพียงใด และโดยทั่วไปเกณฑ์ .50 ขึ้นไปใช้เป็นค่าที่สามารถพิจารณายอมรับได้อย่างไรก็ตาม ผล IOC ควรตีความในขอบเขตของความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ไม่ควรใช้แทนการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ หรือความเป็นประโยชน์ของรูปแบบทั้งหมด เว้นแต่มีแบบประเมินในมิติดังกล่าวแยกต่างหาก ดังนั้น ผลในขั้นตอนนี้จึงแสดงว่ารูปแบบมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาก่อนนำไปทดลองใช้ มากกว่าจะเป็นการยืนยันคุณภาพของรูปแบบในทุกมิติ

4. ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ ผลการทดลองใช้ CEPLA Model พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลดังกล่าวสะท้อนว่า เมื่อครูได้รับการพัฒนาผ่านกิจกรรมที่จัดไว้อย่างเป็นระบบและครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ย่อมมีโอกาสแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้มากขึ้น โดยเฉพาะการคิดริเริ่ม การแก้ปัญหา การมีส่วนร่วม การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผลดังกล่าวสัมพันธ์กับงานของพรสุดา แก้วสุวรรณ (2563) ซึ่งศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูและพบว่าภายหลังการดำเนินการพัฒนา ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำแนวทางการพัฒนาไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ นอกจากนี้งานของเพ็ญประภา สุคนธี (2568, หน้า 183-196) ยังชี้ว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูควรประกอบด้วยแนวทางที่หลากหลายและสัมพันธ์กับการปฏิบัติจริงในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งช่วยสนับสนุนแนวคิดว่าการพัฒนาครูควรใช้กระบวนการที่มีหลายองค์ประกอบและเชื่อมโยงกับบริบทของสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม การทดลองครั้งนี้ดำเนินการกับผู้บริหารและครูจำนวน 7 คนในโรงเรียนบ้านบะลังกา ผลที่พบจึงควรตีความในขอบเขตของกลุ่มทดลองและบริบทของโรงเรียนดังกล่าว ยังไม่ควรสรุปทั่วไปว่ารูปแบบจะให้ผลในระดับเดียวกันกับโรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่งจนกว่าจะมีการทดลองในพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น

5. ผลการใช้รูปแบบด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่า ผลการประเมินการใช้ CEPLA Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านประสิทธิผล และด้านคุณค่า ตามลำดับ ผลดังกล่าวสามารถอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านประสิทธิภาพ การที่ผลประเมินอยู่ในระดับมากอาจเกิดจากรูปแบบมีขั้นตอนและองค์ประกอบที่ชัดเจน ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถเข้าใจแนวทางการดำเนินงานและนำไปใช้กับงานที่รับผิดชอบได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีข้อจำกัด 2) ด้านบุคลากร การมีกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนอาจช่วยให้การแบ่งบทบาทและการทำงานร่วมกันเป็นระบบมากขึ้น อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ยังไม่ควรสรุปถึงความคุ้มค่าสูงสุดของทรัพยากรเพราะไม่ได้มีการวิเคราะห์ต้นทุน เวลา หรืองบประมาณโดยตรง 3) ด้านประสิทธิผล ผลที่อยู่ในระดับมากสัมพันธ์กับผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองที่พบว่าค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงขึ้น โดยองค์ประกอบด้าน Leadership Skill และ Problem Solving Skill ช่วยให้ครูได้ฝึกการสื่อสาร การตัดสินใจ การวิเคราะห์สถานการณ์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการแสดงบทบาทภาวะผู้นำ ผลการศึกษาของไพวัลย์ ปุ้งคำข้าว, บุญมี ก่อบุญ และวันเพ็ญ นันทะศรี (2569, หน้า 13-22) สนับสนุนว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียนขนาดเล็กสัมพันธ์กับทั้งความรู้เชิงลึกและแรงจูงใจภายใน จึงอาจอธิบายได้ว่า การพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งทักษะและแรงจูงใจช่วยให้ครูสามารถแสดงบทบาทภาวะผู้นำได้ชัดเจนขึ้น 4) ด้านคุณค่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้เข้าร่วมเห็นประโยชน์ของรูปแบบต่อการพัฒนาตนเองและการปฏิบัติงาน การมีองค์ประกอบ Appreciation ซึ่งเน้นการยกย่อง การให้กำลังใจ และการยอมรับศักยภาพของครูแต่ละคน อาจช่วยสร้างความรู้สึกเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมและการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำ แนวคิดดังกล่าวสอดรับกับผลการศึกษาของไพวัลย์ ปุ้งคำข้าว, บุญมี ก่อบุญ และวันเพ็ญ นันทะศรี (2569, หน้า 13-22) ที่พบว่าแรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม ผลการวิจัยสะท้อนว่า CEPLA Model มีศักยภาพในการใช้เป็นกรอบพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากเชื่อมโยงองค์ประกอบด้านความคิด การแก้ปัญหา ทักษะภาวะผู้นำ และแรงจูงใจเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งมีการทดลองใช้และประเมินผลอย่างเป็นลำดับ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาสามารถนำ CEPLA Model ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู โดยปรับองค์ประกอบและกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก

1.2 ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้สอดคล้องกับศักยภาพของครูแต่ละคน และเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และรับผิดชอบงาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้บทบาทผู้นำจากการ

ปฏิบัติจริง

1.3 ควรนำผลการประเมินการดำเนินงานมาใช้ประกอบการวางแผนและปรับปรุงการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การใช้รูปแบบสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการใช้ CEPLA Model ในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความสามารถในการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในวงกว้าง

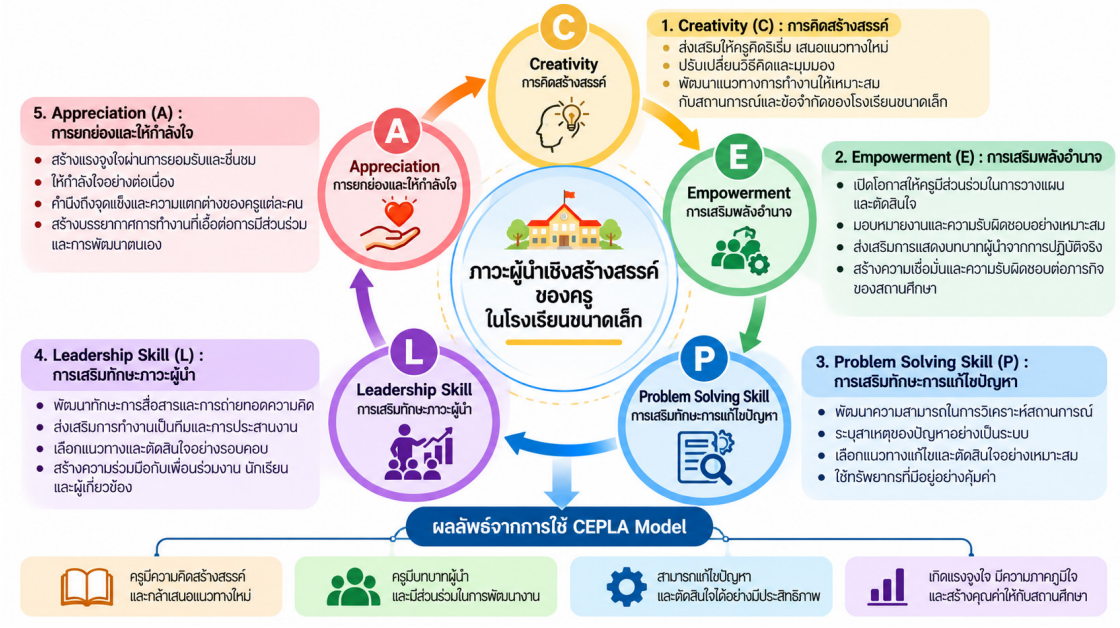
2.2 ควรติดตามผลการใช้รูปแบบในระยะต่อมา เพื่อศึกษาความต่อเนื่องของการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู การปฏิบัติงานของบุคลากร และผลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ว่า การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงหลายมิติ ทั้งด้านความคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การแสดงบทบาทผู้นำ และการสร้างแรงจูงใจ โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น คือ CEPLA Model ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) Creativity (C): การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การส่งเสริมให้ครูสามารถคิดริเริ่ม เสนอแนวทางใหม่ ปรับเปลี่ยนวิธีคิด และพัฒนาแนวทางการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์และข้อจำกัดของโรงเรียนขนาดเล็ก 2) Empowerment (E): การเสริมพลังอำนาจ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ รับผิดชอบงาน และแสดงบทบาทผู้นำจากการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบต่อภารกิจของสถานศึกษา 3) Problem Solving Skill (P): การเสริมทักษะการแก้ไขปัญหา หมายถึง การพัฒนาความสามารถของครูในการวิเคราะห์สถานการณ์ ระบุสาเหตุของปัญหา เลือกแนวทางแก้ไข และตัดสินใจอย่างเป็นระบบภายใต้บริบทและทรัพยากรที่มีอยู่ 4) Leadership Skill (L): การเสริมทักษะภาวะผู้นำ หมายถึง การพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การประสานงาน การตัดสินใจ และการสร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน นักเรียน และผู้เกี่ยวข้อง 5) Appreciation (A): การยกย่องและให้กำลังใจ หมายถึง การสร้างแรงจูงใจผ่านการยอมรับ ชื่นชม และให้กำลังใจ โดยคำนึงถึงจุดแข็งและความแตกต่างของครูแต่ละคน เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและการพัฒนาตนเอง

องค์ความรู้สำคัญจากการศึกษาครั้งนี้จึงอยู่ที่การเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง 5 เข้าด้วยกันเป็นกระบวนการพัฒนาครู โดยสามารถสรุปเป็นลำดับได้ว่า คิดสร้างสรรค์ ได้รับโอกาสและความรับผิดชอบ วิเคราะห์และแก้ปัญหา แสดงบทบาทภาวะผู้นำ ได้รับการยอมรับและแรงเสริมทางบวก กระบวนการดังกล่าวช่วยให้การพัฒนาภาวะผู้นำของครูไม่จำกัดอยู่ที่ความรู้เชิงแนวคิด แต่เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริง

ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้น CEPLA Model จึงเป็นกรอบที่เน้นการพัฒนาครูทั้งด้านความคิด ทักษะ พฤติกรรม และแรงจูงใจควบคู่กัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครูสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนางาน แก้ปัญหา และแสดงบทบาทผู้นำภายในสถานศึกษาได้เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของตน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

พรสุดา แก้วสุวรรณ. (2563). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนวัดประตูใหญ่ อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

เพ็ญประภา สุคนธี. (2568). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 3(3), 183-196. https://doi.org/10.14456/jasrru.2025.34

ไพวัลย์ ปุ้งคำข้าว, บุญมี ก่อบุญ และวันเพ็ญ นันทะศรี. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา*, 10(1), 13-22.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal for Educational Research*, 2, 49-60.